

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-17>

УДК 657.375.5:658.589

НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ У СТРУКТУРІ ПРОКАТНОГО МАЙНА: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ

INTANGIBLE ASSETS IN THE STRUCTURE OF ROLLING PROPERTY: ACCOUNTING ASPECTS

Реслер Марина Василівна
доктор економічних наук, професор,
Мукачівський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3787-9472>

Resler Marina
Mukachevo State University

Стаття присвячена тематиці обліку нематеріальних активів в умовах сталої економіки, важливу складову яких відіграють предмети прокату. Зазвичай, прокатний бізнес, який охоплює такі сектори, як оренда обладнання, лізинг майна та оренда транспортних засобів, має важливі потреби в обліку через циклічний характер оренди, управління ними та різноманітну взаємодію з клієнтами. Враховуючи зазначене нами досліджено особливості обліку такого майна, визначено важливі етапи та стадії їх впливу на ведення бізнесу та його вплив на сталий розвиток економіки. Зазначено нематеріальні активи, як важлива складова прокатного майна, набувають важливого значення у сучасних умовах, оскільки вони все більше сприяють конкурентній перевазі, інноваціям і довгостроковому успіху. Проаналізовано ключові аспекти та виділено п'ять категорій щодо методів, принципів та оцінки нематеріальних активів у структурі майна підприємств прокатного бізнесу. Обґрунтовано, що облік нематеріальних активів в орендному бізнесі передбачає визнання та оцінку нефізичних активів, які сприяють збільшенню прибутковості а й вартості компанії, і насамперед, надають конкурентну перевагу. Доведено, що облік нематеріальних активів, як прокатного майна, вимагає більш цілісного підходу, який включає як фінансові, так і нефінансові показники, з наголосом на стабільності та сталому розвитку.

Ключові слова: облік, нематеріальні активи, прокат майна, бізнес, стала економіка, оцінка.

The article is devoted to the accounting of intangible assets in a sustainable economy, an important component of which is played by rental items. Typically, the rental business, which spans sectors such as equipment rental, property leasing, and vehicle rentals, has important accounting needs due to the cyclical nature of rentals, their management, and a variety of customer interactions. Taking into account the above, we have studied the features of accounting for such property, identified important stages and stages of their impact on doing business and its impact on the sustainable development of the economy. These intangible assets, as an important component of rolling property, are becoming important in modern conditions, as they increasingly contribute to competitive advantage, innovation and long-term success. The key aspects are analyzed and five categories are allocated in terms of methods, principles and valuation of intangible assets in the structure of property of rolling business enterprises. It is substantiated that accounting for intangible assets in the rental business involves the recognition and evaluation of non-physical assets that contribute to an increase in profitability and value of the company, and above all, provide a competitive advantage. It is proved that accounting for intangible assets, such as rolling property, requires a more holistic approach that includes both financial and non-financial indicators, with an emphasis on stability and sustainable development.

Keywords: accounting, intangible assets, rental of property, business, sustainable economy, valuation.

Постановка проблеми. Сучасні умови ринку підприємства вимагають об'єктивного та раціонального використання не тільки матеріальних та фінансових ресурсів, а також використання унікальних за своєю приро-

дою ресурсів нематеріального, невідчутного характеру. Нематеріальні активи життєво важливі для успішного розвитку та довгострокової стійкості підприємства. Вони стимулюють інновації, підвищують цінність бренду, підви-

щують лояльність клієнтів і створюють значні конкурентні переваги. Визнання та ефективне управління цими нематеріальними активами має вирішальне значення для будь-якого підприємства, яке прагне процвітати в сучасному динамічному бізнес-середовищі.

Організація обліку ведення бухгалтерських записів допомагає в обґрунтуванні оцінки під час злиття, поглинання або продажу також інвестори часто розглядають нематеріальні активи компанії, щоб оцінити потенціал її майбутнього зростання. Належна документація може залучити інвестиції, продемонструвавши вартість цих активів. Для ведення обліку нематеріальних активів на підприємствах, які надають майно в оренду (прокат) має вирішальне значення з кількох причин, такі нематеріальні активи, як репутація бренду, відносини з клієнтами та власні технології, можуть значно вплинути на вартість прибутку підприємства та довгостроковий успіх.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У працях багатьох вчених також проводиться дослідження сутності нематеріальних активів і до сьогодні відсутня єдина позиція з цього питання.

Куцик П. О., Скоп Х. І. та інші наголошують, що особливістю нематеріальних активів є відсутність фізичної субстанції [9].

У працях Гамової О. В., Козачок І. А. та Данько Е. С. зазначено, що «нематеріальні активи – це фактор, який разом із матеріальними і фінансовими активами впливає на формування вартості підприємства і знаходиться під контролем даного підприємства» [3].

Безкорвайна Л.В. зазначає, що «нематеріальні активи фізичної субстанції не мають, але в той же час являються на підприємстві одним з видів ресурсів, які відображають певні переваги і права та надають дозвіл власнику для отримання економічних вигод проводити підприємницьку діяльність. Так як у нематеріальних активів відсутня матеріальна форма, то вони стають відчутними тільки при здійсненні реалізації продукції чи виробництва, а також при проведенні управлінської діяльності. Тільки разом із предметами і засобами праці, а також робочою силою, може проявитися ефект від використання нематеріальних активів» [4].

На думку Куцик В. І. і Медвідь Я. Я. [5] нематеріальні активи являються такими активами, які матеріально-речової форми не мають, але в той же час підприємству приносять додатковий прибуток або ж здійснюють створення умов для отримання додаткового прибутку.

Облік нематеріальних активів у контексті сталої економіки стає все більш важливим, оскільки підприємства та економіка зміщують увагу на створення довгострокової вартості, соціальну відповідальність та піклування про навколишнє середовище, так стверджує Куцик П. О. [8]. Нематеріальні активи, які включають інтелектуальну власність, репутацію бренду, людський капітал і відносини, відіграють значну роль у цьому переході.

Мета статті: проаналізувати існуючі етапи та категорії впливу на визначення нематеріальних активів в умовах сталої економіки підприємств, які надають послуги з прокату (оренди) майна.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключовими аспектами обліку нематеріальних активів у сталій економіці можемо розділити на певні категорії та проаналізувати кожну з них.

По-перше, це проблеми оцінки: нематеріальні активи часто важко виміряти, оскільки вони не мають фізичної сутності. Традиційні методи бухгалтерського обліку можуть не повністю відобразити їх вартість, що призводить до недооцінки та вартість нематеріальних активів може суттєво коливатися залежно від ринкових умов, технологічних змін і змін у вподобаннях споживачів.

По-друге, це загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (GAAP), надають певні вказівки щодо визнання та оцінки нематеріальних активів, але триває дискусія щодо адекватності цих стандартів у контекст сталої економіки. В умовах сьогодення стійка економіка наголошує на ширших структурах звітності, як-от Глобальна ініціатива звітності (GRI) або Інтегрована звітність (<IR>), яка включає нематеріальні активи, пов'язані з екологічними, соціальними та управлінськими факторами (ESG).

По-третє, компанії все більше визнають, що нематеріальні активи значною мірою сприяють їх ринковій вартості. Наприклад, сильний бренд, пов'язаний із стійкістю, може підвищити лояльність клієнтів і призвести до підвищення оцінки.

По-четверте, оцінка та розкриття інформації. Існує потреба в більш надійних методах вимірювання та розкриття вартості нематеріальних активів, пов'язаних із сталим розвитком. Це включає в себе розробку показників, які можуть зафіксувати довгострокові переваги стійких практик. Також, вплив регуляторного середовища. Оскільки уряди та міжнародні організації прагнуть до більшої

прозорості у звітності про сталий розвиток, компанії можуть зіткнутися з новими вимогами до обліку нематеріальних активів, які сприяють сталому розвитку.

Облік нематеріальних активів в орендному бізнесі передбачає визнання та оцінку нефізичних активів, які сприяють збільшенню вартості компанії. Хоча ці активи не є матеріальними, як майно чи обладнання, вони можуть суттєво вплинути на прибутковість бізнесу та надають конкурентну перевагу.

Складність обліку нематеріальних активів полягає в правильному визначенні вартості бренду, лояльності клієнтів, бази даних про клієнтів, заключенні контрактів та угод рис. 1.

Облік нематеріальних активів на підприємствах, особливо в орендному бізнесі, набули

значного значення, оскільки ці активи все більше сприяють конкурентній перевазі, інноваціям і довгостроковому успіху. З огляду поточного стану аналізу нематеріальних активів у секторі оренди, зосереджуючись на тому, як ці активи визнаються, оцінюються та управляються, можемо відмітити, що сильна репутація бренду може залучати та утримувати клієнтів, впливаючи на орендні ставки та рівень заповнюваності. Також, як вже раніше зазначалось, довгострокові контракти та лояльні клієнтські бази є цінними активами, які сприяють стабільним потокам доходу.

Звісно, виникають під час ведення обліку нематеріальних активів проблеми у визнанні, відсутність фізичної присутності. Нефізична природа нематеріальних активів ускладнює

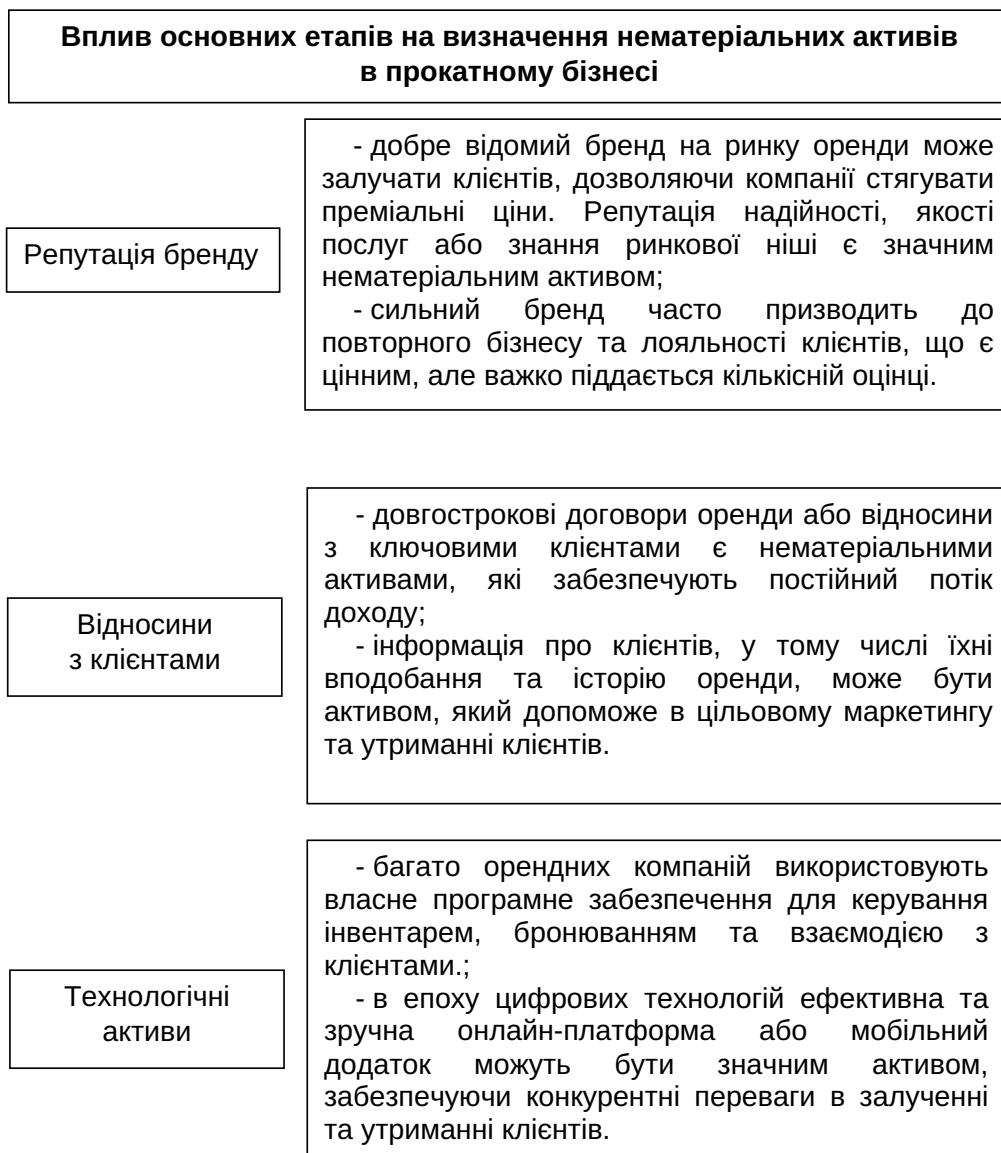

Рис. 1. Етапи впливу на визначення нематеріальних активів в прокатному бізнесі

їх визнання та кількісну оцінку у фінансовій звітності, а також виникають труднощі оцінки. Визначення справедливої вартості нематеріальних активів, таких як репутація бренду або відносини з клієнтами, може бути складним і часто потребує спеціальних методів оцінки.

Щодо методів оцінки, тут доцільно навести такі методи, як:

- метод на основі витрат. Цей підхід враховує вартість розробки або заміни активу;
- ринковий метод. Порівнює актив із подібними активами на ринку;
- метод на основі доходу. Прогнозує майбутній дохід, що відноситься до активу, і дисконтує його до поточної вартості. Це часто використовується для стосунків із клієнтами або оцінки бренду.

Вибір методу оцінки нематеріальних активів, також впливає звітування та розкриття фінансової звітності, які рекомендуються в НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та МСБО 38 «Нематеріальні активи» [6; 7]. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) і загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (GAAP) забезпечують основу для звітності про нематеріальні активи. Ці стандарти вимагають детального розкриття інформації про характер, термін корисного використання та амортизацію нематеріальних активів.

Облік нематеріальних активів в орендному бізнесі розвиваються, де зростає визнання їх важливості для загального успіху підприємства. Незважаючи на те, що проблеми з оцінкою та звітністю залишаються складними, прогрес у технологіях, методах оцінки та стратегічному управлінні допомагає підпри-

емствам краще використовувати ці важливі активи. Оскільки ринок продовжує розвиватися, здатність ефективно управляти нематеріальними активами та звітувати про них ставатиме все більш важливою для підтримки конкурентної переваги для підприємств які займаються з надання послуг (оренди) майна.

Висновки. Тобто, нематеріальні активи в умовах сталої економіки, є не лише доповненням до фінансового капіталу, але й ключовими для створення довгострокової вартості. Облік цих активів вимагає більш цілісного підходу, який включає як фінансові, так і нефінансові показники, з наголосом на стабільності. Оскільки світова економіка продовжує розвиватися, важливість точного обліку нематеріальних активів у цьому контексті лише зростатиме. Точний облік нематеріальних активів важливий з кількох причин, і ця важливість буде лише зростати, оскільки економіка становиться більш взаємопов'язаною та керованою знаннями. У контексті зростання глобальної економіки точний облік нематеріальних активів став не просто вимогою фінансової звітності, а стратегічним імперативом. Оскільки нематеріальні активи все більше роблять внесок у вартість компанії, їх належне визнання, оцінка та звітність будуть мати вирішальне значення для визначення успіху бізнесу на світовому ринку. Постійний розвиток глобальних стандартів і методів оцінки ще більше підвищить здатність компаній використовувати свої нематеріальні активи, забезпечуючи їхню конкурентоспроможність в економічному середовищі, що постійно змінюється.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Белоусов А. Організація і облік діяльності пунктів прокату. URL: <http://www.dtk.com.ua/show/1cid02676.html>
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 6-е вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2010. 708 с.
3. Гамова О. В., Козачок І. А., Данько Е. С. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту нематеріальних активів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. С. 16–21.
4. Безкоровайна Л. В. Проблема ідентифікації та оцінки нематеріальних активів. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2018. Т. 24. № 1 (74). С. 109–113.
5. Куцик В. І., Медвідь Я. Я. Особливості формування активів торговельного підприємства в сучасних умовах. *Вісник НЛТУ*. 2018. № 18. С. 169.
6. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» із змінами та доповненнями від 25.11.2002 р. № 288/4509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929050>
8. Куцик П. О. Концепція уніфікованої системи обліку і звітності в корпоративному управлінні : монографія. Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2017. 408 с.
9. Куцик П. О., Дрогобицький І. М., Плиса З. П., Скоп Х. І. Облікова концепція управління вартістю нематеріальних активів підприємства : монографія. Львів : Растр-7, 2016. 268 с.

REFERENCES:

1. Bielousov A. Orhanizatsiia i oblik diialnosti punktiv prokatu [Organization and accounting of activity of rental points]. Available at: <http://www.dtkk.com.ua/show/1cid02676.html>
2. Butynets F. F. (2010). Bukhhalterskyi finansovyi oblik: pidruchnyk dlia studentiv spetsialnosti «Oblik i audyt» vyshchych navchalnykh zakladiv [Accounting and financial accounting: a textbook for students of the "Accounting and Auditing" specialty of higher educational institutions]. 6-e vyd., dop. i pererob. Zhytomyr : PP «Ruta», 708 p.
3. Hamova O. V., Kozachok I. A., Danko E. S. (2019). Shliakhy vdoskonalennia obliku ta audytu nematerialnykh aktyviv na pidpriemstvi [Ways to improve accounting and auditing of intangible assets at the enterprise]. *Efektivna ekonomika*, no. 1. pp. 16–21.
4. Bezkorovaina L. V. (2018). Problema identyfikatsii ta otsinky nematerialnykh aktyviv [The problem of identification and valuation of intangible assets]. *Visnyk ONU imeni I.I. Mechnykova*. T. 24. № 1 (74), pp. 109–113.
5. Kutsyk V. I., Medvid Ya. Ia. (2018). Osoblyvosti formuvannia aktyviv torhivelnoho pidpriemstva v suchasnykh umovakh [Peculiarities of the formation of assets of a commercial enterprise in modern conditions]. *Visnyk NLTU*. № 18. 169 p.
6. Polozhennia (Standart) bukhhalterskoho obliku 8 «Nematerialni aktyvy» iz zminamy ta dopovnenniamy vid 25.11.2002 r. № 288/4509 [Accounting Regulations (Standard) 8 "Intangible Assets" as amended from November 25, 2002 No. 288/4509]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
7. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 38 «Nematerialni aktyvy» [International accounting standard 38 "Intangible assets"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929050>
8. Kutsyk P. O. (2017). Kontseptsiiia unifikovanoi systemy obliku i zvitnosti v korporatyvnomu upravlinni: monohrafiia [The concept of a unified system of accounting and reporting in corporate management: a monograph]. Lviv : Vydavnytstvo LTEU, 408 p.
9. Kutsyk P. O., Drohobyt'skyi I. M., Plysa Z. P., Skop X. I. (2016). Oblikova kontseptsiiia upravlinnia vartistiu nematerialnykh aktyviv pidpriemstva: monohrafiia [Accounting concept of managing the value of intangible assets of the enterprise: monograph]. Lviv : Rastr-7, 268 p.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>